

ارزیابی طرح "Woonerf" با محوریت شهر دوستدار کودک در منطقه ۲۲

سمانه دوستی*: دکتری شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی تهران غرب، تهران، ایران.
samaneh.doosti@yahoo.com

چکیده

شاید بتوان گفت مظلوم ترین و کم توقع ترین قشر شهری را کودکان دانست، کودکانی که با همیاری قوه تخیل خودشان از کمترین فضا و ناچیزترین امکانات موجود، آرمانشهری بی بدیل می آفرینند، از این رو شایسته است در فضاهای شهری به این گروه سنی نگاه ویژه ای داشت و همواره نیازهای این قشر کوچک اندام جامعه را بسان بازی های کودکانه، خلاق و بدیع همراه با طراوت کودکانه در شهر برطرف کرد. "وونرف" و یا خیابان خانگی در شهرسازی همان بازی های کودکانه در خیابان است ولی با طراحی ایمن همراه با عدالت عبوری پیاده و سواره در صدد افزایش تعاملات اجتماعی همسایگان در جامعه امروزی می باشد. حال باعنایت به شاخص های مطرح شده شهر دوستدار کودک توسط یونیسف و نیز معیارهای طراحی شهری مطرح شده در خصوص وونرف، با شناسایی فرصت های نهفته در منطقه ۲۲، می توان طراحی فضای شهری متناسب با این رویکرد را خلق کرد. به منظور بررسی هم سویی و انطباق معیارهای "وونرف" در منطقه ۲۲ شهر تهران، چگونگی ارائه راهکارهای اجرایی با قابلیت طراحی جهت تغییر وضع موجود به معیارهای مطلوب این مفهوم؛ به عنوان سوال اصلی این مقاله مطرح می شود. پژوهش حاضر از نظر هدف از نوع کاربردی و از لحاظ روش انجام تحقیق توصیفی- تحلیلی استفاده شده است. تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS بوده و آزمون تی تک نمونه ای مورد استفاده قرار گرفته است. یافته های مقاله حاکی از آن است که مشارکت کنندگان نسبت به اجرای طرح مربوط به وونرف نگرش مثبت داشته اند و نتایج تحلیل نشان می دهد که این بوستان از وضعیت مطلوبی درداشتن شاخص ها متناسب با نیاز کودکان برخوردار است که عوامل و مولفه های متعددی در این مطلوبیت موثر بوده اند.

واژه های کلیدی: وونرف، شهر دوستدار کودک، پهنه امن خانگی، فضای عمومی شهری، آزمون تی تک نمونه ای

مقدمه

با افزایش تراکم ساختمانی و رشد روزافزون ساختمان های بلندمرتبه و نیز بروز مشکلات عدیده شهرهای امروزی از یک سو و از سوی دیگر ناتوانی و کم توجهی به خواسته ها و نیازهای اقشار و گروه های سنی مختلف، نشانه هایی از ناپایداری توسعه شهری را رقم می زند. لذا امروزه مفهوم بازی در محله و کوچه بازی به عنوان حلقه مفقوده و گمشده در فضاهای شهری است. بر این اساس موجبات ایجاد مفهوم نوین پهنه امن خانگی^۱ ضمن تضمین کننده اهداف و معیارهای شهر دوستدار کودک، طراحی سنجیده ای با رویکرد کودک مداری در محله را پدیدار می نماید. لذا شناسایی معیارهای " وونرف " با محوریت شهر دوستدار کودک به عنوان هدف این مقاله، ذکر شده است با این اشاره که یونیسف در سال (۲۰۰۷) هفت شاخص و استاندارد کیفی جهت شهر دوستدار کودک بیان کرده است، این شاخص ها شامل فضاهای بازی و سبز، آموزش و فرهنگ، بهداشت و سلامت کودکان، دسترسی به خدمات، مشارکت در تصمیم گیری، ایمنی و سهولت تردد، امنیت کودکان می باشد. (UNICEF, 2007, Nordström, 2010, 131, Satispi, 2018; 119).

"مفهوم Woonerf در اواخر دهه ۱۹۶۰ در شهر دلفت هلند توسعه یافت. ساکنان یک محله از سرعت غیرمجاز در ترافیک محله خود، ناراحت بودند و به نظرشان آن را ناامن می کند. ساکنان خیابان های آجری خود را بیرون آوردند و آنها را با مسیرهای پیچ در پیچ مارپیچ جایگزین کردند. این اقدام وونرف-یا "حیاط مسکونی" در هلندی، یک خیابان مسکونی که در آن محیط زندگی به جای زیرساخت های وسایل نقلیه غالب است، را آغاز کرد." (Appleyard and Cox, ۲۰۰۶:۳۱). سیاست های به کار گرفته شده در وونرف دو هدف عمده را دنبال می کند: هدف نخست: تأمین فرصت های مطلوب برای استفاده کنندگان از فضا با اولویت نیازهای عابران پیاده، دوچرخه سواران و سیستم حمل و نقل عمومی. هدف دوم: احیای عملکردهای سنتی فضاهای شهری در محله های مسکونی. این اهداف در سه بعد مفهومی قابل دسته بندی هستند: ۱- فضای محلات باید امن بوده و امکان حضور بلاواسطه افراد را تضمین نماید ۲- محلات بایستی امکان تحرک و جایجایی آزادانه افراد را در فضا فراهم آورد که در مورد کودکان و افراد سالخورده و کم توان جسمی حرکتی این مورد نمود مضاعفی می یابد و ۳- فضای محله باید جذابیت و مطلوبیت بصری و محیطی را برای افراد تأمین کند که در آنها رغبت حضور در فضای عمومی خیابان ایجاد شود که منجر به ارتقای حس تعلق محیطی و ایجاد حس مکان می شود. (قاضی پور، ۱۳۹۱؛ ۳۱). با وجود ارائه ابعاد شهر دوستدار کودک در سال ۲۰۰۷ از سازمان یونیسف ولی بررسی و شناخت دقیق و بومی سازی معیارهای " وونرف " منطبق با فرهنگ ایرانی اسلامی و معیارهای طراحی شهری، ضرورت انجام این مطالعه را بیان می نماید.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف از نوع کاربردی و از لحاظ روش انجام تحقیق توصیفی- تحلیلی استفاده شده است. به منظور شناسایی معیارهای " وونرف " با محوریت شهر دوستدار کودک، در ابتدا با بررسی اسناد و کتب معیارها و شاخص های مربوط به وونرف را شناسایی و در ادامه به جهت دانستن نقطه نظرات شهروندان، از ابزار پرسشنامه و مشاهده در محل استفاده گردید. برای تنظیم پرسشنامه، با توجه به مطالعات صورت گرفته در خصوص شهر دوستدار کودک و وونرف، پس از شناسایی متغیرها به طرح سوالات اقدام و بر اساس طیف لیکرت مشخص گردید. تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS ۱۸ بوده و آزمون تی تک نمونه ای مورد استفاده قرار گرفته است.

سوالات اساسی تحقیق

به منظور بررسی هم سویی و انطباق معیارهای " وونرف " در منطقه ۲۲ شهر تهران، چگونگی ارائه راهکارهای اجرایی با قابلیت طراحی جهت تغییر وضع موجود به معیارهای مطلوب این مفهوم؛ به عنوان سوال اصلی این مقاله مطرح می شود.

هدف و ضرورت تحقیق

هدف اصلی از مقاله حاضر، ایجاد نشاط و سرزندگی در فضاهای عمومی شهری در نظر گرفته شده است. لذا با وجود ظرفیت های مناسب موجود در منطقه ۲۲، بررسی دقیق مفهوم " وونرف " با توجه به معیارهای طراحی شهری آن و در ادامه بومی سازی آن مفهوم با فرهنگ، آداب و رسوم ایرانی ضروری است. لذا با وجود ارائه ابعاد شهر دوستدار کودک در سال ۲۰۰۷ از سازمان یونیسف ولی تاکنون مطالعه به این شکل در منطقه ۲۲ با توجه به تراکم ساخت و نیز نیازهای محدوده سنی کودکان انجام نشده است که در این حالت، ضرورت انجام این مطالعه را بیان می نماید.

پیشینه تحقیق

کیانی و اسماعیل زاده کواکی (۱۳۹۱) در جستار انجام شده ی خود با موضوع " تحلیل و برنامه ریزی شهر دوستدار کودک از دیدگاه کودکان، مطالعه موردی قوچان " به این نتایج دست یافتند که نظر کودکان در تدوین برنامه ی شهر دوستدار کودک در اولویت است. در تحقیق به عمل آمده از کودکان، ۶۴ درصد از آنها به داشتن فضای سبز و وسایل بازی مخصوص کودک در محله معتقد بودند. بیشتر کودکان در نقاشی های خود، شهری را با فضای سبز و بازی در سطح محله بدون آلودگی به تصویر کشیدند. همچنین بیشتر کودکان، محیطهای امن و بی خطر را در نقاشی هایشان به تصویر کشیده بودند که حاکی از ناامن بودن

مکان های فعلی آنها در محله هایشان بود. علاوه بر آن، مکانی چون سینمایی مختص کودکان را در شهر مشخص کردند که تهیه کنندگان فیلم خود کودکان بودند.

در تحقیق دیگری به قلم گوگمن و گولای تلشچه (۲۰۱۶) با موضوع "دیدگاه کودکان درباره شهر دوستدار کودک، نمونه موردی امیر" نویسندگان این چنین نتیجه گرفتند که دیدگاه کودکان از یک شهر دوستدار کودک، فعالیت بدون تهدید برخورد با خودرو همراه است. همچنین فضاهای آموزشی، بازی و فضاهای باز ورزشی از دیگر مواردی می باشد که کودکان به آن اشاره داشته اند. آنان خواهان گوناگونی رنگ فضاها، فضای بازی پاکیزه، لذت بخش و وجود مسیرهای دوچرخه سواری در سطح شهر هستند.

براساس پژوهش قنبری آذر نیر و همکاران (۲۰۱۵) خیابان و کوچه مکان های مورد علاقه کودکان می باشند مشروط بر ایمن بودن و تحت نظر غیرمستقیم والدین. همین طور کودکان، کوچه های مسطح و یا با شیب آهسته و بدون پله را ترجیح داده و خواهان آن هستند که فضای بازی آنها در محله ها میان خانه ها و یا در ارتباط با جداره اماکن فرهنگی و آموزشی بوده و همچنین دارای عناصر طبیعی باشند.

براساس پژوهش رشید کلویر و همکاران (۲۰۲۰) با موضوع "ارزیابی ایجاد مولفه های شهر دوستدار کودک در شهر بندر انزلی" نویسندگان به این نتیجه دست یافتند که کودکانی که در فضای محله حضور داشتند و خانواده های آنها نظرات کودکانشان را در تصمیم گیری ها لحاظ می کردند، تمایل بیشتری برای شرکت در تصمیم گیری داشتند. این موضوع نشان می دهد حضور در محله تاثیر بسزایی در مشارکت کودکان در امور محلی و درون خانواده ای داشته و حرکت در مسیر بهبود فضاهای شهری برای مشارکت پذیری کودکان موثرتر است. حضور پذیری محلات و هویت مکان حضور کودک بیشترین تاثیرگذاری را به ترتیب بر شرکت در تصمیم گیری و هیجان تجربه شده کودکان در نتایج پرسشنامه کسب کرده است.

حال باعنایت به شاخص های مطرح شده شهر دوستدار کودک توسط یونیسف و نیز معیارهای طراحی شهری مطرح شده در خصوص وونرف، ضمن توجه خاص به بافت، ساخت و سازهای مترکام منطقه ۲۲؛ با شناسایی فرصت های نهفته در منطقه ۲۲، می توان طراحی فضای شهری متناسب با این رویکرد را خلق کرد.

مبانی نظری تحقیق

شاید بتوان گفت مظلوم ترین و کم توقع ترین قشر شهری را کودکان دانست، کودکانی که با همبازی قوه تخیل خودشان از کمترین فضا و ناچیزترین امکانات موجود، آرمانشهری بی بدیل می آفرینند، تجمع آب در یک گودال کم عمق بسان یک رودخانه و برکه عمیق است و یا آجرها و سنگ های در باغچه نماد پل و مسیر های خیابان برای عبور ماشین اسباب بازی اشان قلمداد می کنند. نمی توان عرصه اجتماعی و مخصوصا فضای باز را در مسیر تکامل شخصیت اجتماعی کودک بی تاثیر دانست. از این رو ایجاد فضای مناسب برای کودکان موجب افزایش حس خلاقیت، شادی و کنجکاوی و در مقابل ایجاد فضای نامناسب موجب ناامنی و آسیب های متعدد اجتماعی می گردد. یونیسف در سال (۲۰۰۷) هفت شاخص و استاندارد کیفی جهت شهر دوستدار کودک بیان کرده است: این شاخص ها شامل فضاهای بازی و سبز، آموزش و فرهنگ، بهداشت و سلامت کودکان، دسترسی به خدمات، مشارکت در تصمیم گیری، ایمنی و سهولت تردد، امنیت کودکان. (UNICEF, 2007, Nordström, 2010, 131, Satispi, 2018; 119).

"در مجموع ویژگی های شهر دوستدار کودک را میتوان در موارد زیر خلاصه کرد: کودک در تصمیمات مربوط به شهر تأثیرگذار است؛ تأثیر تصمیم گیری در مورد شهر و اظهار نظر خود را درباره آن؛ عقایدش را در مورد آنچه از شهر می خواهد بیان می کند؛ شرکت در خانواده، جامعه و زندگی اجتماعی شامل رویدادهای فرهنگی و اجتماعی؛ دریافت خدمات اساسی؛ مانند مراقبتهای بهداشتی و آموزشی و پرورش و خدمات اجتماعی؛ آب سالم می آشامد و به فاضلاب مناسب دسترسی دارد؛ در مقابل بهره جویی، خشونت و آزار محافظت شده است؛ با ایمنی در خیابانها و با استقلال خودش راه می رود؛ از فضاهای سبزی که در آن گیاه و حیوانات وجود دارد، بهره مند است؛ زندگی در محیط سالم و عاری از آلودگی" (Stoneham and Aitken, 2011; 3, Corsi, 2012; 151).

هدف از ایجاد فضاهای دوستدار کودک، به وجود آوردن مکان های امنی است که کودک امکان مشارکت و فعالیت آزادانه را به صورت بازی، رفتار اجتماعی و آموزش از خود نشان می دهد. (فلاحی و گمینی اصفهانی، ۱۳۹۶؛ ۶۳-۷۶).

شهر دوستدار کودک به این معنا است که دولتمردان چگونه این شهرها را براساس علائق کودکان اداره می کنند، شهرهایی که در آن نوعی حقوق اساسی کودکان همانند سلامت، حمل و نقل و حمایت اجتماعی، آموزش و فرهنگ رعایت می شود. تنها شهر خوب برای کودک نیست، بلکه شهری است که توسط کودکان ساخته می شود (صفوی مقدم، نوغان دخت بهمنی، مظلوم خراسانی، ۱۳۹۳؛ ۱۵۱).

شهر دوستدار کودک شهری است که در آن خواسته های کودک در اولویت قرار گرفته و شرایط اجتماعی، فرهنگی و معماری شهر همسو با نیاز آنها بوده و حقوق کودک در سیاست ها، قوانین، برنامه ها و بودجه ها منعکس می شود (کربلایی حسینی غیاثوند و سهیلی، ۱۳۹۲؛ ۶۱).

شهر دوستدار کودک شهری است که در آن حقوق اساسی بچه ها مثل سلامت، حمل و نقل، آموزش و فرهنگ رعایت می شود و بر این اساس کودکان به عنوان شهروندانی تعریف شده اند که حقوقی دارند و حق دارند نظراتشان را ابراز کنند. یک شهر دوستدار کودک تنها یک شهر خوب برای بچه ها نیست، بلکه شهری است که به وسیله کودکان ساخته می شود (Riggo, 2002; 46, Spencer and Woolley, 2014; 181).

"مفهوم Woonerf در اواخر دهه ۱۹۶۰ در شهر دلفت هلند توسعه یافت. ساکنان یک محله از سرعت غیرمجاز در ترافیک محله خود، ناراحت بودند و به نظرشان آن را نامن می کند. ساکنان خیابان های آجری خود را بیرون آوردند و آنها را با مسیرهای پیچ در پیچ مارپیچ جایگزین کردند. این اقدام وونرف-یا "حیاط مسکونی" در هلندی، یک خیابان مسکونی که در آن محیط زندگی به جای زیرساخت های وسایل نقلیه غالب است، را آغاز کرد." (Appleyard and Cox, ۲۰۰۶: ۳۱).

"هدف اصلی یک وونرف تغییر نحوه استفاده از خیابان ها و بهبود آن است، در یک وونرف، خیابان بین عابران پیاده، دوچرخه سواران، و وسایل نقلیه موتوری مشترک است. با این حال، عابران پیاده نسبت به خودروها اولویت دارند. بنابراین رانندگان مجبور به کاهش سرعت و حرکت با احتیاط هستند. محدود کردن

سرعت خودرو نه تنها موجب احساس امنیت ساکنان، بلکه باعث ترویج استفاده بیشتر از فضای عمومی می شود. این اقدام فضای بیشتری را برای ویژگی های جدید در خیابان مانند مبلمان خیابانی (مانند گلدان، درختان خیابان، نیمکت ها) و مناطقی برای تعامل اجتماعی، بهبود می بخشد. (Biddulph, ۲۰۰۱:۳).

جدول شماره ۱ معیارهای وونرف را از منظر طراحی شهری مورد بررسی قرار می دهد.

جدول ۱- معیارهای وونرف را از منظر طراحی شهری (نگارنده)

منبع	شرح	توصیه های طراحی	صاحب نظران
Biddulph, ۲۰۰۱: ۴	باید به گونه ای علامت گذاری گردد، تا افرادی که به خیابان می روند بدانند که این منطقه یک منطقه معمولی نیست، از طریق ترکیب کاشت درختان به صورت دروازه ای به گونه ای که با محدود ساختن امتداد مسیر امکان ورود کالسنکه میسر باشد. امتداد را محدود می کند تا کالسنکه را پارک کند.	داشتن ورودی واضح و مشخص	Biddulph
McBeath, ۲۰۰۹: ۴	این تغییرات که همراه با علامت آغاز و پایان یک ناحیه وونرف هستند، رانندگان را از محیط اطراف خود آگاه ساخته تا با احتیاط بیشتری در این محله های مسکونی رانندگی کنند.		McBeath
Biddulph, ۲۰۰۱: ۵۳	باز بودن علامتی که نشان دهنده پایان وضعیت است.	خروجی های واضح و مشخص	Biddulph
Biddulph, ۲۰۰۱: ۵۲	فضای عامر پیاده و خودرو باید در یک سطح باشند، در این حالت ساکنین به ویژه کودکان می توانند از خانه در کل فضا حرکت کنند از طریق استفاده از رنگ ها یا بافت های مختلف در مصالح روسازی.	حذف محدودیت پیوسته	Biddulph
Nalmpantis et al., ۲۰۱۷: ۵۲	با چنین رویکردی کاربران پیاده دیگر محدود به مسیرهای دسترسی خطی نیستند و می توانند هر جا که بخواهند حرکت کنند، چرا که اختلاف ارتفاع بین سطح جاده و پیاده روه از بین رفته است.		Nalmpantis . Lampou. & Naniopoulos
Appleyard and Cox, ۲۰۰۶: ۳۲	طراحی خیابان باید دارای اجزای جزئی باشد منحنی هایی به خطوط عمودی تا به صورت عمودی خط دید راننده را بشکند و به طوری که رانندگان را به رانندگی آهسته و با احتیاط تشویق کند. ایده های آماده گران ارزش را در طراحی عناصر کاهش دهنده ترافیک مشارکت دهد.	استفاده از اقدامات آرام کننده ترافیک	Appleyard and Cox
Nalmpantis et al., ۲۰۱۷: ۵۲	وونرف با دادن حداکثر سرعت ۳۰ کیلومتر بر ساعت برای ماشین ها، ارتباط همزیستی و فضای مشترک خودروهای شخصی و ابران پیاده را افزایش می دهد.		Nalmpantis . Lampou. & Naniopoulos
Biddulph, ۲۰۰۱: ۵۲	اقدامات مربوطه شامل استفاده از شیب، سرعت گیر و بانسنگ انواع مختلف روسازی، بولارد و طریقه کاشت فضای سبز و درختان، مبلمان شهری، عناصر کاهشده سرعت، باید کمتر از ۱۶۰ فوت از هم فاصله داشته باشند.		Biddulph
Appleyard and Cox, ۲۰۰۶: ۳۲	خودرو عنصر غالب در خیابان نیست، پس پارکینگ باید به صورت متناسب ارائه شود.	ایجاد پارکینگ در خیابان	Appleyard and Cox
Biddulph, ۲۰۰۱: ۵۵	محدوده پارکینگ مجاز از طریق عناصر فیزیکی مانند بولاردها ویا مواد مختلف روسازی مشخص شود.		Biddulph
Biddulph, ۲۰۰۱: ۵۶	به منظور ایجاد جذابیت در خیابان و آرام سازی ترافیک عمودی، فضای سبز و درختان با توجه به تابسیات زیرساختی کاشته شود و نیز برای تشویق افراد به استفاده و ماندن در آن، صندلی در نظر گرفته شود.	محوطه سازی فضای باز	Biddulph
Appleyard, ۱۹۸۰: ۱۹	نیمکت ها، درختان و باغچه های سبز، در عمل به عنوان موانع حرکتی توصیف ها بوده و در عین حال منجر به ارتقای مؤلفه های زیبایی شناسی خیابان می شوند.		Appleyard
Biddulph, ۲۰۰۱: ۱۱۵	خیابان ها باید توسط کمتر از ۱۰۰ وسیله نقلیه به هر ساعت در زمان اوج مصرف مورد استفاده شوند.	اندازه های مورد نیاز	Biddulph
Appleyard and Cox, ۲۰۰۶: ۳۵	طول ۵۰۰ تا ۳۰۰ فوت را توصیه می شود. مسافت های کوتاهتر ممکن است تأییدی راننده را از رانندگی آهسته کاهش دهد.		Appleyard and Cox

شکل ۱- طراحی تجهیزات وونرف (ماخذ: Appleyard and Cox 2006)

سیاست های به کار گرفته شده در وونرف دو هدف عمده را دنبال می کند: هدف اول - تأمین فرصت های مطلوب برای استفاده کنندگان از فضا با اولویت نیازهای عابران پیاده، دوچرخه سواران و سیستم حمل و نقل عمومی. هدف دوم- احیای عملکردهای سنتی فضاهای شهری در محله های مسکونی. این اهداف در سه بعد مفهومی قابل دسته بندی هستند: ۱- فضای محلات باید امن بوده و امکان حضور بلاواسطه افراد را تضمین نماید ۲- محلات بایستی امکان تحرک و جایابی آزادانه افراد را در فضا فراهم آورد که در مورد کودکان و افراد سالخورده و کم توان جسمی حرکتی این مورد نمود مضاعفی می یابد و ۳- فضای محله باید جذابیت و مطلوبیت بصری و محیطی را برای افراد تأمین کند که در آنها رغبت حضور در فضای عمومی خیابان ایجاد شود که منجر به ارتقای حس تعلق محیطی و ایجاد حس مکان می شود. (قاضی پور، ۱۳۹۱؛ ۳۱).

شکل ۲- طراحی ورودی مشخص و واضح در وونرف (ماخذ: Collarte, 2012)

جدول ۲- معایب و مزایای اجرای طرح وونرف (ماخذ: Biddulph, 2001)

مزایا	معایب
کاهش سرعت رانندگی و افزایش سطح ایمنی از طریق اقدامات مختلف جهت آرام سازی ترافیک خیابان	تاخیر در ارائه خدمات اضطراری
کار آمدی فضا از طریق تبدیل خیابان به یک فضای عمومی ارزشمند	مشکلات ناشی از نبود و یا کمبود ترافیک و نیز ازدحام ترافیکی
افزایش تعاملات اجتماعی	
افزایش جذابیت در خیابان	
توانمندسازی سالمندان و سایر افراد دارای محدودیت تحرک	
افزایش نظارت طبیعی، که از جرایم اتفاقی جلوگیری می کند	
بهبود کیفیت زیست محیطی خیابان های شهری	

"اصطلاح "woonerf" از کشوری به کشور دیگر متفاوت است، در اواخر دهه ۱۹۹۰، در بریتانیا، اصطلاح Home zone از اصطلاح Woonerf روی داد. یک تفاوت ظریف بین این دو وجود دارد: یک وونرف در هلند بر ایجاد حس مکان تأکید دارد، در حالی که یک منطقه خانگی در بریتانیا بیشتر بر روی تسهیل ترافیک و کاهش تصادفات تمرکز دارد" (Appleyard and Cox, 2006: 32).

خیابان خانگی یعنی معبری که در یک پهنه خانگی قرار دارد نوعی خیابان اشتراکی است که مجموعه ای از فعالیت ها در آن ادغام شده است. در این نوع خیابان امکان تردد و پارک و وسایط نقلیه وجود دارد، اما کارکرد اصلی خیابان، تشویق همسایگان به فعالیت های اجتماعی و فراهم آوردن شرایطی برای کودکان و نوجوانان به منظور بازی مطمئن و ایمن در مقابل خانه های شان است.

شکل ۳- نمونه پرسپکتیو طراحی وونرف (ماخذ: Collarte, 2012)

"پهنه خانگی یکی دیگر از راهکارهای تحقق خیابان و محله زیست پذیر است که نخستین بار در بریتانیا در اواخر دهه ۱۹۹۰ توسط دو سازمان غیر دولتی یعنی مؤسسه حمل و نقل ۲۰۰۰ و انجمن بازی کودکان^۱ طرح شد و می توان گفت که کامل ترین شکل برخورد با مشکلات محلات خودرو پذیر می باشد. پایه گذار پهنه خانگی را می توان ژوزف ران تری^۲ دانست. وی با همکاری مایک بیدولف^۳ چهارده پروژه آزمایشی را در بریتانیا اجرا کرد و به ارزیابی آنها پرداخت. دیدگاه وی در تقابل با دیدگاه نظریه پردازانی بود که خیابان را محل نامناسبی برای انسان می دانستند، افرادی مانند هنری رایت، کلرنس اشتاین، و حتی لوئیس مامفرد بر این باور بودند که خانه باید از خیابان رو برگرداند و به سوی فضای سبز داخلی نگاه کند، کوچکترین واحد یک شهر برای ایشان خیابان نبود، بلکه بلوک ساختمانی و گاهی سوپر بلوک بود. بنابراین می توان پهنه ی خانگی را بازگشتی به شهرها و خیابان های قابل زندگی دانست." (سعیدی رضوانی، حبیبی، ۱۳۸۹: ۱۱).

روش شناسی و بستر مطالعاتی تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف از نوع کاربردی و از لحاظ روش انجام تحقیق توصیفی- تحلیلی استفاده شده است. به منظور ارزیابی معیارهای پهنه امن خانگی در محله مورد نظر، در ابتدا با بررسی اسناد و کتب معیارها و شاخص های مربوط به وونرف را شناسایی و در ادامه به جهت دانستن نقطه نظرات شهروندان، از ابزار پرسشنامه و مشاهده در محل استفاده گردید. برای تنظیم پرسشنامه، با توجه به مطالعات صورت گرفته در خصوص شهر دوستدار کودک و وونرف، پس از شناسایی متغیرها به طرح سوالات اقدام و بر اساس طیف لیکرت مشخص گردید. تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS ۱۸ بوده و آزمون تی تک نمونه ای مورد استفاده قرار گرفته است.

محتوای پرسشنامه علاوه بر آمار توصیفی از قبیل جنسیت، میزان تحصیلات و سن پاسخگویان شامل ۱۲ سوال (۱۰ سوال بسته و ۲ سوال باز) در مورد سنجش ابعاد هفتگانه (فعالیت های اجتماعی، آموزشی - فرهنگی، جذابیت طبیعی، مشارکت شهروندی، ایمنی، امنیت، بهداشت روان و سلامت جسمی) می باشد. پرسش ها در مقیاس پنج مرحله ای لیکرت شامل خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد و براساس هم پوشانی معیارهای مطرح شده در خصوص وونرف در ابعاد هفتگانه ارائه شد.

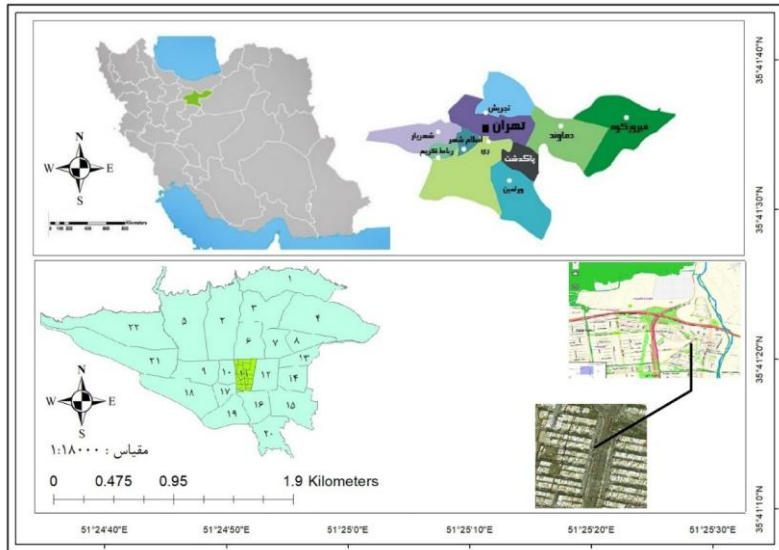
به منظور بررسی برخورداری یافته های تحقیق از صحت و اعتبار و روایی درونی، پس از طرح اولیه سوالات تحقیق از چند تن از اساتید و متخصصین رشته شهرسازی استفاده گردید که پس از ارزیابی و بازنگری پرسشنامه، سوالات نامفهوم، تکراری و غیر مرتبط اصلاح گردید. قابل ذکر است به منظور دستیابی به پرسشنامه مطلوب برای ۱۰ درصد از حجم نمونه (۱۰ پرسشنامه) پیش آزمون انجام گردید.

به منظور شناخت قابلیت تعمیم پذیری یافته های تحقیق و یا اعتبار بیرونی تحقیق، سوالات پرسش نامه را به صورت آزمایشی برای ۱۰ نفر از افراد جامعه آماری توزیع گردید و سپس ضریب آلفای کرونباخ که اعتبار نتایج پژوهش در زمان و مکان های مشابه را مشخص می کند توسط نرم افزار

Children's Play council^۱
Joseph Rowntree^۲
Mike Biddolf^۳

SPSS ۱۸ به دست آمد. این ضریب رقمی بین ۰ و ۱ است و اگر حاصل ارزیابی بالاتر از ۰.۷ باشد، پرسش نامه از پایایی لازم برخوردار است. بر این اساس مقدار آلفای محاسبه شده در این پژوهش برابر ۰.۹۱۴ به دست آمد که بیانگر اعتبار مناسب پرسش نامه است. با توجه به اینکه جامعه هدف در این مقاله کودکان و والدین کودکان می باشد لذا بر اساس تعداد خانوارهای ساکن در محله های منطقه ۲۲ شهر تهران منطبق بر سرشماری سال ۱۳۹۵ و نیز بر اساس فرمول کوکران، تعداد پرسش نامه به صورت تصادفی به والدین کودکان و یا در محل بازی کودکان به والدین آنها توزیع شد.

در این مقاله منطقه ۲۲ شهرداری تهران با توجه به تراکم ساخت و ساز و نیز همجواری با فضاهای سبز موجود در این منطقه انتخاب گردید. این منطقه در غرب شهر تهران، از شمال به کوهپایه های البرز، از جنوب به آزاد راه تهران کرج، از شرق به مسلیل کن و از غرب به حوزه استحفاظی استان البرز محدود می گردد جمعیت منطقه ۲۲ تا سال ۱۳۹۵ برابر ۱۷۶۰۰۰ نفر و مساحت آن ۵۸۰۰ هکتار و تراکم جمعیتی ۳۰ نفر در هکتار است (سالاری و همکاران، ۱۳۹۶؛ ۱۵). محله کوهک در دسته بندی نواحی منطقه ۲۲ در ناحیه ۲ واقع شده است که محدوده مورد نظر در مجاورت پارک جنگلی چیتگر قرار دارد.

شکل ۱: موقعیت جغرافیایی محدوده مورد نظر در منطقه ۲۲ شهرداری تهران

یافته های تحقیق

جهت تعیین میزان اهمیت هر کدام از ابعاد هفتگانه (فعالیت های اجتماعی، آموزشی - فرهنگی، جذابیت طبیعی، مشارکت شهروندی، ایمنی، بهداشت روان و سلامت جسمی) از آزمون تک تی نمونه ای استفاده شده است. این آزمون امکان مقایسه میانگین را با یک عدد ثابت را فراهم می کند و در نهایت بیانگر وجود و یا عدم وجود ارتباط معنادار میانگین مربوطه با آن عدد ثابت است. در این پژوهش از طیف لیکرت پنج گزینه ای استفاده شده است و با توجه به اینکه عدد ۳ معادل با حد متوسط هر سوال در نظر گرفته شده است، لذا امکان محاسبه متوسط نمره برای هر یک از متغیر های تحقیق وجود دارد. قابل ذکر است کسب نمره بالاتر از عدد سه به منزله کسب نمره بالاتر از متوسط و کسب نمره پایین از عدد سه به منزله کسب نمره پایین تر از متوسط بود.

جدول ۳- نتایج آزمون تی تک نمونه ای ابعاد هفتگانه وونرف (ماخذ: نگارنده، ۱۴۰۱)

ابعاد	تعداد نمونه	حد متوسط	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار T	درجه آزادی	SIG	حد پایین	حد بالا
فعالیت های اجتماعی	۳۶۲	۳	۴.۲۵۱۴	۰.۹۲۳۸۷	۲۵.۷۷۱	۳۶۱	۰.۰۰۰	۱.۱۵۵۹	۱.۳۴۶۹
آموزشی - فرهنگی	۳۶۲	۳	۴.۴۱۷۱	۰.۷۵۹۰۹	۳۵.۵۲۰	۳۶۱	۰.۰۰۰	۱.۳۳۸۷	۱.۴۹۵۶
جذابیت طبیعی	۳۶۲	۳	۴.۲۵۱۴	۰.۹۲۳۸۷	۲۵.۷۷۱	۳۶۱	۰.۰۰۰	۱.۱۵۵۹	۱.۳۴۶۹
مشارکت شهروندی	۳۶۲	۳	۴.۲۵۱۴	۰.۷۲۱۸۹	۳۲.۹۸۲	۳۶۱	۰.۰۰۰	۱.۱۷۶۸	۱.۳۳۶۰
ایمنی	۳۶۲	۳	۳.۷۴۸۶	۰.۸۲۹۰۵	۱۷.۱۸۰	۳۶۱	۰.۰۰۰	۰.۶۶۲۹	۰.۸۲۴۳
امنیت	۳۶۲	۳	۴.۰۸۵۶	۰.۹۵۳۷۰	۲۱.۶۵۸	۳۶۱	۰.۰۰۰	۰.۹۸۷۱	۱.۱۸۴۲
بهداشت روان و سلامت جسمی	۳۶۲	۳	۴.۷۴۸۶	۰.۴۲۴۴۱	۷۶.۵۸۶	۳۶۱	۰.۰۰۰	۱.۷۰۲۷	۱.۷۹۲۵

مطابق با جدول (۳) میانگین نمره پاسخ گویان در ابعاد هفتگانه، از متوسط نمره این مولفه (عدد سه) به شکل معناداری بالاتر است به طوری که بالاترین اهمیت را بعد بهداشت روان و سلامت جسمی با میزان میانگین ۴.۷۴ به خود اختصاص داده است و در رتبه دوم بعد آموزشی - فرهنگی با میزان میانگین ۴.۴۱ و رتبه سوم، بعد مشارکت شهروندی (میانگین ۴.۲۵)، رتبه چهارم بعد فعالیت اجتماعی و جذابیت طبیعی (با میانگین یکسان ۴.۲۵) و رتبه پنجم بعد امنیت (میانگین ۴.۰۸) و رتبه ششم ایمنی (میانگین ۳.۷۴) دارا می باشد. همچنین براساس مقادیر محاسبه شده برای معناداری Sig و مثبت شدن حدهای بالا و پایین می توان اظهار داشت که تمامی شاخص ها متناسب با نیاز کودکان در نظر پاسخ دهندگان طراحی شده است و بیانگر مطلوب بودن وضع موجود است.

در پاسخ به سوالات باز پرسشنامه شامل همراهی و بودن با کودکان در فضای بازی ایشان در بوستان چه احساسی در شما ایجاد می شود؟ ۱۵ درصد از پرسش شوندگان دارای احساس منفی و ناخوشایند همچون (خستگی، بی حوصلگی، نبود امکانات بازی، روزمرگی زندگی شهری و...) بیان کردند و ۸۱ درصد از پرسش شوندگان دارای احساس خوب و مثبت برای کودکان و نیز خودشان همچون (ایجاد نشاط و سرزندگی، کشف و کنجکاوی، دوست یابی، ورزش و تحرک، برقراری تعاملات اجتماعی و...) برای کودکان و (ایجاد سرگرمی، تقویت روحیه و شادابی، تحرک و پویایی) برای والدین ارزیابی کردند و ۴ درصد از پرسش شوندگان نیز پاسخ ندادند و یا فاقد هر نوع احساس خاصی بودند.

در پاسخ به سوال باز دیگر پرسشنامه که چه انتظاراتی از اجرای طرح در فضای شهری دارید؟ اکثریت قابل توجه انتظارات شامل توجه به نیازهای کودکان، استفاده از تجهیزات و وسایل بازی در فضای بازی، ایجاد محدودیت های تردد در مجاورت بوستان به منظور امنیت و ... بود و بعد از آن به مواردی از جمله توجه به مساحت فضای بازی، فضای سبز و گیاهان موجود، پاکیزگی و بهداشت، مکان یابی مناسب مبلمان در بوستان و فضایی جهت برقراری تعاملات اجتماعی بین استفاده کنندگان از فضا اشاره داشتند.

تحلیل داده های تحقیق

"کاربرد تکنیک SWOT در طراحی شهری در قالب یک ماتریس، ابزار قدرتمندی جهت کالبد شکافی خصوصیات بالفعل و قابلیت های بالقوه حوزه های شهری فراهم می سازد. به عبارت دیگر سازمان دهی منظم داده ها قادر است تا قوت ها و ضعف های شماری از مهم ترین جنبه های زندگی شهری در حوزه مورد مطالعه را آشکار ساخته و مورد تحلیل فراتر دهد" (گلکار، ۱۳۸۵؛ ۱۱). به طور کلی در این تکنیک، ویژگی های مثبت سایت به عنوان نقاط قوت، ویژگی های منفی سایت به عنوان نقاط ضعف، امکانات مناسبی که طرح زندگی شبانه برای محدوده مورد نظر به ارمغان خواهد آورد به عنوان فرصت و مخاطراتی که در اثر هرگونه مداخله بافت با آن مواجه خواهد داشت، نقاط تهدید در نظر گرفته شده است. جدول شماره ۲، تحلیل به کمک تکنیک SWOT در محدوده مورد نظر را ارائه می نماید.

جدول ۴- تحلیل بوستان بهاران در محله کوهک به کمک تکنیک SWOT (منبع: نگارنده، ۱۴۰۱)

ضعف ها	قوت ها
<p>نبود مسیر رمپ معلولین در مسیر دسترسی سواره رو</p> <p>نبود مسیر دوچرخه سوار در امتداد مسیر سواره رو دسترسی به بوستان</p> <p>عدم وجود مسیر پیاده رو در مسیر دسترسی به بوستان</p> <p>نبود خط کشی عابر پیاده در مسیر دسترسی به بوستان</p> <p>نبود خط کشی جایگاه پارک اتومبیل ها در مسیر دسترسی به بوستان</p> <p>کمبود مبلمان پارک</p>	<p>طراحی بوستان بهاران بر اساس بوستان ترافیک کودکان</p> <p>کف پوش مناسب در بوستان بهاران</p> <p>مجاورت بوستان جنگلی چیتگر و تامین فضای سبز مناسب</p> <p>ورود جریان هوای مناسب به دلیل مجاورت با بوستان جنگلی چیتگر</p> <p>دسترسی به وسیله حمل و نقل عمومی اتوبوس</p> <p>دسترسی به بزرگراه های شهری</p> <p>وجود مراکز خرده فروشی تجاری</p> <p>تراکم بالای استفاده کنندگان از فضا به دلیل مجاورت ساختمان های باند مرتبه با بوستان</p> <p>امکان استفاده از انرژی خورشیدی جهت تامین برق مسیر</p> <p>نمای مناسب ساختمان های مجاور</p> <p>امکان توسعه بوستان و فراهم کردن تجهیزات و وسایل بازی کودکان در زمین ضلع جنوب بوستان</p> <p>امکان ایجاد محدودیت های سرعت امکان ایجاد محدودیت های سرعت با توجه به تغییر ورودی خیابان های عرضی</p>
تهدیدات	فرصت ها
<p>عدم همکاری و مشارکت ساکنان ساختمان های مجاور طرح</p> <p>تاخیر در ارائه خدمات اضطراری</p> <p>ازدحام ترافیکی</p>	<p>فراهم کردن فضایی جهت طراحی های مختلف</p> <p>قابلیت ایجاد فضای مکت</p> <p>افزایش تعاملات اجتماعی</p> <p>قابلیت ایجاد مشاغل مناسب جهت مجاورت در طرح</p> <p>ایجاد مرغوبیت در بدنه مجاور طرح</p> <p>ایجاد سرزندگی و نشاط و جذابیت بین شهروندان در محدوده محلی، منطقه ای و فرا منطقه ای</p> <p>طراحی پارکینگ حاشیه ای اتومبیل در معبر سواره مجاور</p> <p>ترغیب شهروندان در استفاده از مسیر دوچرخه سواری</p> <p>توجه و رفع اشکالات موجود در مسیر های پیاده روی در سطح ناحیه</p> <p>مجزا نمودن مسیر دوچرخه به کمک استاپر</p> <p>افزایش امنیت</p> <p>کار آمدی فضا از طریق تبدیل خیابان به یک فضای عمومی ارزشمند</p> <p>توانمندسازی سالمندان و سایر افراد دارای محدودیت تحرک</p>

نتیجه گیری و پیشنهادات

فضاهای بازی کودکان در محیط های شهری در رشد و ایجاد خلاقیت در کودکان نقش بسزایی دارد لذا توجه به ارتقای کیفی این دسته فضاها در سرزندگی و پویایی شهرها تاثیرگذار است. این مقاله از نظر هدف از نوع کاربردی و از لحاظ روش انجام تحقیق توصیفی-تحلیلی استفاده شده است. لذا به منظور شناسایی معیارهای "وونرف" با محوریت شهر دوستدار کودک به عنوان هدف این مقاله، در ابتدا با بررسی اسناد و کتب معیارها و شاخص های مربوط به وونرف را شناسایی و در ادامه به جهت دانستن نقطه نظرات شهروندان، از ابزار پرسشنامه و مشاهده در محل استفاده گردید. برای تنظیم پرسشنامه، با توجه به مطالعات صورت گرفته در خصوص شهر دوستدار کودک و وونرف، پس از شناسایی متغیرها به طرح سوالات اقدام و بر اساس طیف لیکرت مشخص گردید. تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS ۱۸ بوده و آزمون تی تک نمونه ای مورد استفاده قرار گرفته است. براساس آنچه در مبانی نظری این مقاله بیان شد، یافته های مقاله حاصل از پرسش های بسته و باز و نیز مشاهده، حاکی از آن است که مشارکت کنندگان نسبت به اجرای طرح مربوط به وونرف نگرش مثبت داشته اند و نتایج تحلیل و مقایسه شاخص های مطرح شده شهر دوستدار کودک توسط یونیسف و نیز معیارهای طراحی شهری مطرح شده در خصوص وونرف حاصل از مبانی

نظری با بافت، ساخت و سازه‌های متراکم موجود در منطقه نشان می‌دهد که این بوستان از وضعیت مطلوبی برخوردار است. شاخص‌ها متناسب با نیاز کودکان برخوردار است که عوامل و مولفه‌های متعددی در این مطلوبیت موثر بوده‌اند. نتایج آزمون T تک نمونه‌ای نشان می‌دهد که از میانگین جامعه نمونه به طور کل بالاتر از حد متوسط (۳) می‌باشد و سطح معناداری کمتر از آلفا ۰.۰۵ می‌باشد بدین معنا که این بوستان در داشتن شاخص‌ها متناسب با نیاز کودکان از وضعیت مطلوب و مناسبی برخوردار است. به طوریکه بوستان محلی به جز بعد امنیت و بعد ایمنی دارای مطلوبیت است به طوریکه در این میان بعد بهداشت روان و سلامت جسمی با میانگین ۴.۷۴، بعد آموزشی- فرهنگی با میانگین ۴.۴۱ و بعد مشارکت شهروندی با میانگین ۴.۲۵ بیشترین اهمیت و از نظر بعد فعالیت اجتماعی و بعد جذابیت طبیعی با میانگین یکسان ۴.۲۵ در درجه اهمیت و در نهایت بعد امنیت و بعد ایمنی در وضعیت نامطلوبی و کم اهمیت قرار دارد. لذا با توجه به شرایط امروزی بافت، ساخت و سازهای متراکم منطقه ۲۲ و نیز نیازهای حساس و خوشرنگ این قشر از استفاده‌کنندگان فضا، به منظور ارتقای جنبه‌های مثبت فضاهای بازی کودکان، نیازمند نگاه خاص و مبتکرانه به نقاط ضعف و تهدیدهایی که در مطالعات میدانی به دست آمده دارد که در نهایت شاهد فراهم‌گشتن مقدمات محله کودک محور گردد. بدین منظور با عنایت به آنچه آمد، می‌توان پیشنهادهایی در این خصوص ارائه نمود:

توصیه‌های طراحی

۱. ایجاد محدودیت‌های ترافیکی

- به کارگیری علائم ترافیکی کاهنده سرعت و شیکین، سرعت گیر و بالشتک و بولارد
- داشتن ورودی - خروجی واضح و مشخص
- به کارگیری علائم خاص نشانه محدوده وونرف
- سنگ فرش کردن کلیه معابر آسفالته

۲. کف سازی و طراحی مسیر ویژه

- هم سطح سازی کلیه سطوح و جداسازی از طریق تغییر در بافت سطح و یا رنگ
- طراحی مسیر برای تردد خدمات امدادی

۳. ایجاد فضای پارکینگ حاشیه‌ای در مجاور مرکز خرید

۴. توجه به مبلمان شهری

- استفاده از مبلمان شهری همچون (نیمکت ، آبنما، سکوی گلدان) به عنوان مانع ترافیکی و جذابیت طبیعی
- مکان یابی مناسب ادوات آتش نشانی با توجه له رنگ و حرائم مربوطه
- مکان یابی مناسب جهت استقرار آبخوری ها متناسب با اندازه قد اقشار خاص جامعه (کودکان و افراد کم توان) و توجه به شیب زمین
- تعبیه سرریز آب در آبخوری
- مکان یابی مناسب نیمکت با در نظر گرفتن بهره مندی از مناظر، موقعیت جوی، ارائه تنوع گزینه انتخاب به ایتفاده کننده جهت بهره مندی از آفتاب، سایه، نزدیکی به فضای بازی کودکان ، فعالیت و گفتگو

مراجع

- ۱-سالاری، محمد؛ صفوی، مریم؛ رضایی راد، هادی. (۱۳۹۶). بلندمرتبه سازی و طرح تفصیلی منطقه ۲۲ شهر تهران، انتشارات آوردگاه هنر و اندیشه، تهران.
- ۲-سعیدی رضوانی، نوید؛ حبیبی، فرزانه. (۱۳۸۹). ایجاد پهنه امن خانگی، روشی برای تولید خیابان‌ها و محله‌های زیست پذیر (از مفهوم تا اجرا). فصلنامه فن و هنر. ۲۴(۵).
- ۳-رشید کلویر، حجت اله، کریمی آذری، امیر رضا و پوررضا، سید هادی. (۱۳۹۹). ارزیابی ایجاد مولفه‌های شهر دوستدار کودک در شهر بندر انزلی، دانش شهرسازی، ۳(۴).
- ۴-صفوی مقدم، سیده مریم؛ نوغانی دخت بهمنی، محسن؛ مظلوم خراسانی، محمد؛ (۱۳۹۴). بررسی شهر دوستدار کودک و احساس شادی کودکان در شهر مشهد. مجله علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، دوره ۱۲، شماره بهار و تابستان.
- ۵-فلاحی، علیرضا؛ گمینی اصفهانی، هدیه (۱۳۹۶). برنامه ریزی و طراحی معماری فضاهای دوستدار کودک در فرایند بازسازی پس از زلزله بم، مسکن و محیط، روستا، شماره ۱۵۸.
- ۶-قاضی پور، سیامک. (۱۳۹۱). وونرف پارادایم جدید نوسازی بافت‌های شهری در ایران (نمونه موردی: محله سنگلج تهران). تبریز: دانشگاه هنر اسلامی تبریز.
- ۷-کربلایی حسینی غیاثوند، ابوالفضل؛ سهیلی، جمال الدین (۱۳۹۲). بررسی ویژگی‌های شهر دوست داشتنی از نگاه کودکان مطالعه موردی: منطقه دو شهرداری قزوین، مطالعات شهری، شماره ۹.
- ۸-کیانی، اکبر؛ اسماعیل زاده کواکی، علی (۱۳۹۱). تحلیل و برنامه ریزی "شهر دوستدار کودک" از دیدگاه کودکان (مطالعه موردی: قوچان). فصلنامه باغ نظر مرکز پژوهشی هنر معماری و شهرسازی نظر، دوره ۹، شماره ۲۰.

9-Appleyard, Bruce, and Lindsey Cox. (2006) "At Home in the Zone: Creating Livable Streets in the U.S." Planning 72(9).

10-Biddulph Mike.(2001) Home Zones: A Planning and Design Handbook. Bristol, UK.

11-Corsi, M (2002). The child friendly cities initiative in Italy, environment and urbanization, 14(2).

12-Collarte N.(2012) , The Woonerf Concept "Rethinking a Residential Street in Somerville".

- 13-Gokmen,H.,& Gulay Yapcy, B.(۲۰۱۶). Children’s Views About Child Friendly City : A Case Study From Izmir. Megaran, ۱۱(۴).
- 14-Ghanbari- Azarneir, S. Anbari, S.,Hosseini, S.,& Yazdanfar,S.(۲۰۱۵). Indetification Of Child – Friendly Environments In Poor Neighborhoods. Procedia- Social And Behavioral Sciences, ۲۰۱.
- 15-Nordström, M (2010). Children’s Views on Child-friendly Environments in Different Geographical, Cultural and Social Neighbourhoods, Urban Studies, 47(3).
- 16-Riggio, E (2002). Child friendly cities: good governance in the best interests of the child, Environment and Urbanization, 14(2).
- 17-Satispi, E (2018). Policy Development of the Child-Friendly City: Case Study of South Tangerang City Regional Government, International Journal of Social and Administrative Sciences, 3(2).
- 18-Spencer, C., Woolley, H (2014). Children and the city: A summary of recent environmental psychology research, Child: Care, Health and Development, 26(3).
- 19-Stoneham, A., Aitken, J (2011). Statement of recognition of Penrith city’s aboriginal and Torres Strait Islander cultural heritage. Australia: Penrith City Council
- 20-UNICEF (2007). Children’s Rights and Habitat –Working towards Child-Friendly Cities, New York.
- C.F. www.homezonenews.org.uk